

ték őt is a tudomány ősi hajlékából és abból az újból is, amit ő maga teremtett, akkor lelke megtört, teste megroskadt és az alattomos kór belé tudott fészkelni szívós szervezetébe. Selmebányáról való elűzetésével kezdődött Vadas Jenő haldoklása, csak edzett testének, erős lelkének tulajdonítható, hogy a testi halál csak évekkel később váltotta meg.

Mi pedig, az ő tanítványai, szívünk mélyéig megrendülve nézzük azt a tragikus sorsot, amely a magyar erdőgazdaságnak, a magyar erdőmérnöki szakoktatásnak és a magyar erdészeti tudományos kutatásnak egyik legnagyobb alakját sujtotta és ideállítottuk ezt a szobrot, hogy kifejezésre juttassuk ebben az ércalakban, hogy Vadas Jenő itt van! Az ő szellemét oltotta belénk és mi ebben az ő szellemében dolgozunk tovább és az ő szelleme itt lesz, ameddig ebben a főiskolában magyar erdőmérnököket fognak nevelni és ameddig ennek az intézetnek neveltjei fognak dolgozni a magyar erdőgazdaság terén, akár künn az életben, akár künn az erdőben, akár a laboratórium zárt falai között. Ezt jelképezi ez a szobor és jelképezi a mi soha el nem múló hálánkat, a mi soha el nem múló tiszteletünket, amit Vadas Jenő ki-magasló, hatalmas egyénisége iránt érünk.

A 2281/1930. M. E. kormányrendeletéről.

Írta: Nagy Károly.

Az Erdészeti Lapok folyó évi VII—VIII. számú füzeté közölte ezt a kormányrendeletet, amelyben a kormány kimondta, hogy az 1930/31. évi téli fűtési időszaktól kezdve az összes önkormányzati (vármegyei, városi, községi) testületeknek fűtés és egyéb melegtermelés céljaira az állami hivatalokhoz hasonlóan kizárólag hazai termelésű szén szabad felhasználniok.

Ugyanez a füzet közölte gróf Hadik János nagytekin-télyű és tudású elnökünknek e tárgyban a főrendiház gyűlésén elhangzott felszólalását, valamint az Országos Erdészeti Egyesületnek Mayer János, a m. kir. földművelésügyi miniszter úrhoz intézett előterjesztését. Ebben alaposan ki-

fejtette az OEE, hogy mennyire hátrányos a 2281/1930. ME. kormányrendelet hazai erdőgazdaságunkra.

Mayer János m. kir. földművelésügyi miniszter úr a folyó évi 63130/1930. I. számú (az Erdészeti Lapok folyó évi IX. füzetében közölt) átiratában a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urat fölkérte a sérelmes 2281/1930. ME. kormányrendeletnek oly értelemben leendő módosítására, hogy az önkormányzati testületek ott, ahol belföldi fa rendelkezésre áll, fűtés céljaira ezt is beszerezhetik.

Ezek után teljes bizalommal reméltük, hogy a megindított akció eredménnyel fog járni s a hazai erdőgazdaságunkra hátrányos kormányrendeletet módosítani fogják.

Sajnos, ebben a reményünkben csalódnunk kellett Debrecen szab. kir. város esetéből következően.

Debrecen város ugyanis a sérelmes 2281/1930. sz. kormányrendeletre szintén felírt, hogy a tüzifaszükségletét saját erdejéből szerzi be, termeli ki és így a város háztartására sokkal gazdaságosabb, hogyha továbbra is fával fűteti a hivatalos helyiségeit.

Erre a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr nemrégiben visszaírt, hogy ragaszkodik a szénnel való fűtéshez, mert 1000 kalória melegnek fából való előállítására 115 fillérbe, szénből való termelése pedig csak 80 fillérbe kerül.

Debrecen város tanácsértekezletén az a vélemény alakult ki, hogy a minisztériumnak tulajdonképpen joga sincsen arra, hogy rendeleti úton ilyen dologra kötelezze a törvényhatósági várost. Különben is az egész rendelet olyan, mintha a búzatermelő debreceni gazdának azt parancsolná meg valaki, hogy ezután ne búzát, hanem krumplit egyék. Épp így a városnak is joga van, hogy saját fájával tüzeljen. Végül is a polgármester úgy intézkedett, hogy itt helyben is ki kell számítani, mennyibe kerül a szén- és fafűtés, valamint azt is, hogy mennyi költséget igényelne a kályhák átalakítása? A kétféle fűtés költségeinek s a kályhák átalakításával járó kiadásoknak összehasonlítása után fognak csak arról dönteni, hogy fával vagy szénnel tüzeljenek-e?

Nem sikerült megtudnom, hogy mennyire haladt a város

ezekkel a számításokkal, de csaknem biztosra veszem, hogy annak eredménye nem fog a szénnel való fűtés előnyére válni.

A városnak ugyanis át kellene elsősorban alakítania kályháit szénfűtésre éppen most, amikor a jövő évben új városházát szándékszik építtetni s ennek előzményképpen a régit le kell bontania, mivel annak helyén épülne fel az új városháza. A város a legszigorúbb takarékosagra van utalva, hogy a jövőévi városi költségvetésében a kiadásokat a legszűkebb mértékre szorítsa le. Nehogy a póttadó 50%-nál magasabb legyen, tartózkodnia kell mindenféle felesleges kiadástól. Így is kénytelen volt a csatornázási, a víz és villanyvilágítási díjakat fölemelni, ami végeredményképpen a lakosság újabb megterhelésével jár. Kerülnie kell tehát mindent, ami még tovább növelné ezeket a tételeket.

Amint Kovássy Kálmán m. kir. főerdőtanácsos, debreceni m. kir. erdőigazgató az Erdészeti Lapok 1929. évi IX—X. füzetében megjelent közérdekű, alapos tanulmányában leírta, Debrecen szab. kir. város erdőbirtoka 26.890.2 kat. holdat tesz ki. Erről a város évente 1600 m³ szerfát, továbbá 25.700 ürm³ tűzifát és 7200 ürm³ tuskó- és galyfát termel ki.

A kitermelt faanyagból elsősorban a város szükségletei és kötelezettségei elégítettnek ki. A városi hivatalok helyiségeinek fűtésére 7000 ürm³, természetbeni illetmények fedezésére 696 ürm³, ref. egyház és kollégium, papok, tanárok, tanítók stb. részére 2841 ürm³, összesen tehát 10.537 ürm³ tűzifát szolgáltat ki a város.

A fatermelés rendszeresen november hó első napjaiban veszi kezdetét és azt március hó 15-ig be kell fejezni.

A fatermelésnél a város elsősorban az erdőn lakó vákáncosnak nevezett állandó famunkásokat alkalmazza, akiknek létszáma Kovássy Kálmán idézett tanulmánya szerint 1927. év végén 438 volt.

Ezekon kívül a város még alkalmaz időleges munkásokat és jelentékeny számú fuvarost a kitermelt faanyagoknak közállításánál, az erdei vasúthoz való szállításnál és egyéb erdei üzemi munkálatoknál.

A város polgármestere már ez évben is közzétette a lapokban hirdetményét, amelyben a munkanélkülieken akar

segíteni olymódon, hogy egyelőre folyó évi november hó elejétől kezdődőleg 400 munkást hajlandó a városi erdőkben megindítandó fatermelésnél alkalmazni.

Aki behatóbban foglalkozik az alföldi munkásnép nehéz, mondhatni nyomorúságos helyzetével, nem pedig csak autón, vagy gyorsvonaton megtett utazáson szerzett felületes impressziókból szerez magának tájékoztatást, az teljes mértékben tudja méltányolni, hogy milyen nagy áldás egy belterjesen kezelt erdőbirtok az alföldi munkanélküliség csökkentésére. Mert éppen az őszi és téli időszakban, amikor a tengeri letörésére s a répa kiszedése után úgyszólván teljesen szünetel minden mezei munka, az Alföld szorgalmas, jóra való munkás népének legalább egy számbavehető része munkát, keresetet talál március közepéig, amikor a meginduló mezei munkáknál ismét foglalkozáshoz juthat.

Amikor hazánkban minden elfogulatlan, számbavehető tényező népgondozó, szociális szempontoktól áthatva, azon töri a fejét, hogyan korlátozza a munkanélküliséget s ezzel kapcsolatban szüntesse a keresethiányt, enyhítse a nyomort: akkor örvendenünk kell azon, hogy akad olyan város, mint Debrecen, ahol a munkanélküliek jelentékeny része foglalkozáshoz juthat és nincsen ráutalva tétlenségre s ennek nyomán a munkanélküli segélyre.

De hát hol tudna értékesíteni Debrecen város 10.000 m³ tüzfát, ha át kellene térnie hivatalos helyiségeiben a szénrel való fűtésre?

Hiszen amint az Erdészeti Lapok folyó évi VII—VIII. füzetében olvashatjuk, a Máv. debreceni és szegedi üzletvezetőségei 3000 vagonos tüzifa szükségletüket teljes egészében külföldi termelőktől rendelték meg, holott a belföldi tüzifa, különösen a debreceni ü. v. egyes területein, jóval olcsóbb, mint a román tüzifa, illetve nem drágább.

És ha a m. kir. kereskedelmi minisztérium jobbnak és olcsóbbnak találja a szénrel való fűtést a fával való fűtésnél, miért nem tér át ő is erre, miért szorítja ki saját hivatalos helyiségeiből is a magyar tüzfát és miért akarja kényszeríteni még azokat az önkormányzati szerveket is a szénrel való fűtésre, amelyek saját erdőbirtokkal és faanyaggal rendel-

keznek és végül jelentékeny adóval és egyéb adóteherrel vannak megróva erdőbirtokai után?

Eszembe jut, hogy 1907. vagy 1908. években Zemplén vármegyébe, Varannóra a Máv. Erdélyből szállította tüzfáját, mintha nem lett volna elegendő tüzifa Zemplénben és a vele szomszédos Ungban. Annyi rengeteg tüzifakészlet volt akkor ott felhalmozva, hogy az erdőbirtokosok s a fakereskedők nem bírták értékesíteni.

Ehhez hasonló intézkedésnek kell tekintenem a hazai erdőgazdaságokra sérelmes 2281/1930. kormányrendeletet.

A gyászos trianoni béke következtében nagyon sok beregi, szatmári és más vidéki község elveszítette a legközelebbi vasúti állomását s most 10—30 kilométernyi utat is meg kell tennie, amíg eléri a legközelebbi eső vasúti állomást. Ennek következtében a községi célokra szükséges ásványszénnek a vasúttól való beszállítása több költségbe kerülne, mint amennyiért a tüzfát vagy helyben, vagy a legközelebbi erdőben beszerezhetné. Ráadásul a fuvarozási költségen kívül még meg kellene fizetnie a szénnek árát is. Most, amikor minden község a nehéz gazdasági helyzet miatt a legszigorúbb takarékosagra van utalva, mellőzni kellene minden olyan kormányzati intézkedést, ami a községek háztartását feleslegesen, mellőzhető kiadással terheli meg.

Azt mi erdészek is nagyon jól tudjuk, hogy az ásványszénnek több kalóriája van, mint a tüzfának, ha azokat laboratóriumban, jószerkezetű tüzelőkályhákban és jól épített kéményű lakásokban égetjük el. De tapasztalásból tudom azt is, hogy nagyon sok kályhában, tüzelőhelyen, vagy ezek hibás szerkezetű, vagy pedig a kémények hibája miatt az ásványszénnek jelentékeny része nem ég el teljesen, hanem a füsttel, korommal apró, bors-, olykor borsószem nagyságban távozik el, kárbavész s megrontja a levegőt. Ezenkívül, bizony, olykor az is megtörténik, hogy a hamu között eléghetetlen köves, palás darabokat találunk.

Felemlítendőnek tartom még azt is, hogy míg az ásványszén hamuját, mint teljesen értéktelen, alkalmatlan szemetet, semmire sem használhatjuk, addig a tüzifa hamuját a ház-

tartásban szapulásnál, különösen pedig a gyümölcsfák ápolásánál nagyon előnyösen lehet értékesíteni. Ez pedig Debrecen városának a 7000 ürm³ tűzifa elégetése mellett olyan nagymennyiségű hamu előállításával van összekötve, hogy az nagyon előnyösen billenti a mérleg nyelvét a tűzifafűtés javára, mivel a hamut a város nagy gonddal és kitűnő szakértelemmel kezelt faiskolájában és gyümölcsösében nagy sikerrel használhatja fel.

Azt hiszem, hogy más város és község, például Szeged, Kecskemét, Nagykőrös, Hajdúböszörmény stb., van hasonló helyzetben, mint Debrecen. Közérdekűnek kell tehát tekintenünk ezt a kérdést, ami felett hazai erdőgazdaságunk érdekében nem lehet csak úgy egyszerűen napirendre térnünk.

Különösen az alföldi erdősítésekre járhatna az ilyen eljárás hátránnyal, mert lelohasztaná a városoknál, községeknél fölébresztett erdősítési kedvet, ha azt kell tapasztalniok, hogy még a saját erdejükből kitermelt tűzifa felhasználásától is eltiltják.

Kiváló erdőtisztai karunk lelkes agitálásának, szemléltető példát mutató sikeres erdősítésének tulajdoníthatjuk, hogy az Alföld kopár, sívó, futóhomokos, szikes részeinek beerdősítésére, fásítására az érdekelt birtokosok körében olyan nagy hajlandóság és kedv keletkezett, hogy az állami esemetekertek talán már alig bírják fedezni a jelentkező birtokosok esemeteszükségletét, akik birtokaikon erdősíteni, fásítani szándékoznak.

Ezt megint annak a mostoha bánásmódnak kell tulajdonítanunk, amelyben hazai erdőgazdaságunk részesül. Amint gróf Hadik János elnökünk idézett beszédében előadta, az Alföld és kopárterületek körülbelül 270356 kat. holdat tesznek ki, amely 15 év alatt évi 1,560.000 pengő költséggel lenne beerdősíthető. Az 1927/28. évi költségvetés 1,230.000 pengőt, az 1929/30. évi 750.000 pengőt, a mostani pedig már csak 600.000 pengőt irányoz elő az Alföld beerdősítésének céljaira. Így egészen bizonyos, hogy ezzel a költséggel az Alföld beerdősítése nem 15, hanem még 50 esztendő alatt sem fog teljesülni.

Ezzel szemben nem tartom érdektelennek fölemlíteni, hogy a közelmúltban ugyancsak a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium párszáz milliárddal sietett a Viktória-malom konszern szanálására, amidőn az túlságos spekuláció miatt válságba került s amelynek főfaktora nyilván arra törekedett, hogy mennél több málmot, talán huszonhármat, hozzon össze érdekeltségébe s ezáltal burkoltan domináljon először a nyersterményáraknál, azután pedig az őrlmények árainak megállapításánál a maga hasznára, a közgazdaság s a lakosság hátrányára.

Ha figyelembe vesszük, hogy egy hold erdősítése körülbelül 100—120 pengő költségbe kerül, könnyen kiszámíthatjuk, hogy annak a horribilis Viktória-malom szanálási költségnek csak egytized részével hány ezer hold kopár, futóhomokos, szikes területet erdősíthettünk volna az elmúlt 5 év alatt.

Most már nem vethetik azt sem szemünkre erdészeknek, hogy bennünket egyoldalú, egyéb viszonyokkal nem számoló elfogultság ösztönöz az Alföld és egyéb kopárterületek erdősítésére, fásítására stb. Hál' Istennek most már rajtunk kívül természettudósok, államférfiak, birtokosok, közgazdászok, politikusok, hivatalnokok stb. teljes mértékben belátták, különösen az elmúlt rendkívül száraz nyáron, az Alföld erdősítésének fontosságát, annak káros hiányát.

Sem engem, sem erdésztársaimat nem vezet sem elfogultság, sem irigység a bányászattal szemben. Mi pedig az egyenlő elbánás elvét óhajtjuk érvényre juttatni akkor, amidőn hazai erdőségeink tüzfájának értékesítése érdekében síkra szállunk.

Eppen ezért ismételten hangoztatom, hogy az egyenlő elbánásnak vagyok a híve s nem tartom helyesnek már a kívánatos harmónia szempontjából sem, hogy egyik közgazdasági ágazat, esetleg a másik, talán még gyengébb hátrányára jogosulatlanul feltűnhetõ támogatásban részesüljön.

Erre való tekintettel föltétlenül szükségesnek tartom a hazai erdőgazdaságunkra nézve sérelmesnek tartott 2281/1930. M. E. kormányrendeletnek olyan értelemben leendő mó-

dosítását, ahogy azt a m. kir. földművelésügyi miniszter úr a folyó évi 63.130/I. 1./1930. számú s a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrhoz intézett átiratában kívánta, vagyis, hogy az önkormányzati testületek, ahol belföldi fa rendelkezésre áll, fűtés céljaira azt is beszerezhetik.

Az ügy érdekében éppen ezért kívánatosnak tartom, hogy egyesületünk ne hagyja abba a további agitálást, hanem folytassa azt. Amint örömmel tapasztaltuk utóbbi időben, nagyon sok ügyünket sikerült jó eredménnyel elvégezni. S úgy bátran reméljük, hogy ezt is az erdőgazdaság javára sikerül célhoz juttatni.

Nagyon sok kiváló bányászszakértő nyilatkozatát olvashattuk, hogy hazai szénbányáink ásványszénkészlete olyan kevés, hogy azokból belföldi szükséglet legföljebb 40—50 évig lesz fedezhető.

Vajjon mit szólnának a bányatársaságok ahhoz, hogyha erre való tekintettel az Országos Takarékosági Bizottság javaslatára — tegyük fel —, a m. kir. pénzügyminiszter úr eltiltaná a bányatársaságokat attól, hogy hivatalos helyiségeik fűtésére és egyéb melegtermelés céljára saját bányájuk szenét használhassák, hanem per analogiam, a 2281/1930. M. E. számú kormányrendelethez elrendelnék, hogy erre a célra kizárólag belföldi tüzfát használjanak?